

CHỐNG LÃNG PHÍ Ở HOA KỲ THEO CHÍNH SÁCH CỦA TỔNG THỐNG DONALD TRUMP

ĐẬU CÔNG HIỆP *

Tóm tắt: Trên cơ sở phân tích bối cảnh, nguyên nhân và tình hình lãng phí trong chi tiêu ngân sách ở Hoa Kỳ thời gian gần đây, bài viết đánh giá những cam kết của Tổng thống Donald Trump trong việc cắt giảm chi tiêu và tái cấu trúc bộ máy hành chính, đặc biệt là thông qua sáng kiến Ban Hiệu quả Chính phủ (DOGE). Từ đó, bài viết đưa ra những nhận định, đánh giá về mặt khoa học liên quan đến việc chống lãng phí và bài học kinh nghiệm có thể được các quốc gia khác áp dụng.

Từ khoá: Chống lãng phí; Hoa Kỳ; Donald Trump; Việt Nam

Nhận bài: 13/02/2025

Hoàn thành biên tập: 29/01/2026

Duyệt đăng: 29/01/2026

DONALD TRUMP'S POLICY ON PREVENTING WASTE IN THE UNITED STATES OF AMERICA

Abstract: By analysing the context, cause, and situation of waste in budget spending in the United States of America in recent years, this article evaluates President Donald Trump's commitments to cut expenses and restructure the country's administration system, especially with the Department of Government Efficiency initiative. From there, the article provides scientific comments and assessments related to waste prevention and lessons learned that other countries can apply.

Keywords: Preventing waste; the United States of America; Donald Trump; Vietnam

Received: 13 February 2025; Editing completed: 29 January 2026; Accepted for publication: 29 January 2026

1. Đặt vấn đề

Chống lãng phí là vấn đề quan trọng, có tính hệ thống và đã được xác định lâu dài ở Việt Nam. Từ sau Đổi mới, đặc biệt là với Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ tư khoá XI, tình trạng lãng phí cùng với tham nhũng, tiêu cực, suy thoái luôn được xác định có mối liên hệ chặt chẽ với nhau, tạo nên nguy cơ đe dọa sự tồn vong của Đảng và chế độ¹; phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực là chủ trương xuyên suốt và nhất quán của Đảng. Hiến pháp năm 2013 cũng quy định: “Cơ quan, tổ chức, cá nhân phải

thực hành tiết kiệm, chống lãng phí, phòng, chống tham nhũng trong hoạt động kinh tế-xã hội và quản lý nhà nước” (Điều 56). Gần đây, vấn đề chống lãng phí lại được nhấn mạnh hơn nữa, đặc biệt sau bài viết “Chống lãng phí” của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm² và việc sửa đổi, bổ sung chức năng của Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực thành Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng, lãng phí, tiêu cực³. Để thực hiện điều đó,

* **Tiến sĩ, Trường Đại học Luật Hà Nội**
E-mail: dauconghiep@hlu.edu.vn

¹ Đảng Cộng sản Việt Nam (2012), *Văn kiện Hội nghị lần thứ tư, Ban Chấp hành Trung ương khóa XI*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, tr. 22.

² Tô Lâm (2024), *Chống lãng phí*, <https://quochoi.vn/tintuc/pages/su-kien-noi-bat.aspx?ItemID=90047>, truy cập 19/01/2025.

³ Tiền thân của Ban Chỉ đạo này là Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng được hình thành từ ngày 01/02/2013, với Quyết định số 162-QĐ/TW. Sau đó, ngày 16/9/2021, Tổng Bí thư Nguyễn Phú

toàn bộ hệ thống chính trị của Việt Nam đã và đang bước vào những giai đoạn then chốt trong việc tinh gọn bộ máy. Điều này được coi là “cuộc cách mạng”, trong đó hướng tới “hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả” của bộ máy nhằm đạt mục tiêu phát triển của đất nước trong “kỷ nguyên mới”⁴. Ở Hoa Kỳ, từ giai đoạn vận động bầu cử và ngay sau khi thắng cử, Tổng thống Donald Trump đã đưa ra những tuyên bố về chính sách của ông trong nhiệm kỳ mới, trong đó có việc tinh gọn bộ máy, nâng cao hiệu suất và trách nhiệm của công chức, cắt giảm chi tiêu và nâng cao hiệu quả quản lý thông qua một thiết chế mới là Ban Hiệu quả Chính phủ (Department Of Government Efficiency - DOGE). Về mặt lí luận, việc nghiên cứu nội dung chính sách của Tổng thống Donald Trump về chống lãng phí có ý nghĩa trong việc làm rõ cách tiếp cận của Hoa Kỳ đối với vấn đề này, cũng như các nội dung cải cách để từ đó rút ra những kinh nghiệm có thể được áp dụng rộng rãi. Phương pháp nghiên cứu của bài viết chủ yếu dựa trên việc tổng hợp, phân tích một số quy định có liên quan của pháp luật Hoa Kỳ và thực tiễn thực hiện các chính sách của Tổng thống Donald Trump. Bài viết cũng sử dụng phương pháp thống kê một số

số liệu minh họa và phân tích lịch sử - trường hợp để làm rõ hoàn cảnh của chính sách.

2. Bối cảnh của việc đề ra chính sách phòng chống lãng phí tại Hoa Kỳ

Lãng phí trong chi tiêu ngân sách ở Hoa Kỳ đã tồn tại trong một thời gian dài và được xác định không chỉ là hiện tượng mang tính đơn lẻ mà còn là vấn đề mang tính hệ thống, quy trình. Thực tế cho thấy, các dự luật về ngân sách được trình Quốc hội Hoa Kỳ thường có khối lượng rất lớn, thông qua trong thời gian ngắn và dưới một sức ép lớn, thậm chí khiến cho nhiều nghị sĩ thực sự không hiểu hết nội dung của các khoản chi⁵. Ông đưa ra một ví dụ, năm 2020, Quốc hội Hoa Kỳ thông qua Đạo luật dài 5.593 trang có tên là Đạo luật Hỗ trợ, cứu trợ và an ninh kinh tế liên quan đến virus Corona⁶ nhằm cứu trợ nạn nhân của đại dịch Covid-19. Trong đó, có rất nhiều khoản chi được cài cắm hoàn toàn không liên quan gì đến mục đích này như: 1) 10 triệu USD cho các chương trình về giới ở Pakistan; 2) 300 triệu USD cho nghề cá; 3) 100 triệu USD cho Cơ quan hàng không vũ trụ (NASA); 4) 492 triệu USD cho Tập đoàn vận tải tàu hoả quốc gia. Đây là hiện tượng đã lặp lại nhiều lần trong giai đoạn gần đây với những dự luật chi tiêu dài hàng nghìn trang được thông qua, trong đó có nhiều điều khoản được cài cắm lợi ích. Tương tự như vậy, Đạo luật Đầu

Trọng đã kí ban hành quyết định sửa đổi Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng thành Ban Chỉ đạo Trung ương về phòng, chống tham nhũng, tiêu cực. Như vậy, kể từ năm 2013, Ban chỉ đạo này đã bổ sung thêm hai từ “tiêu cực” và “lãng phí” vào tên gọi, cho thấy sự thay đổi phần nào về nhận thức và mục tiêu chính trị của từng thời kì.

⁴ Trần Mai Hương (2024), *Cuộc cách mạng tinh gọn bộ máy: mục tiêu, thách thức và cơ hội*, <https://nhan-dan.vn/cuoc-cach-mang-tinh-gon-bo-may-muc-tieu-thach-thuc-va-co-hoi-post851998.html>, truy cập 19/01/2025.

⁵ Molly E. Reynolds (2017), *What's wrong with the congressional budget process?*, <https://www.brookings.edu/articles/whats-wrong-with-the-congressional-budget-process/>, truy cập 30/01/2026.

⁶ Coronavirus Aid, Relief, and Economic Security Act - The Cares Act 2020, <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-116publ136/uslm/PLAW-116publ136.xml>, truy cập 08/8/2025.

tư cơ sở hạ tầng và nghề nghiệp năm 2021 với gần 2.000 trang được thông qua, đi kèm với khoản chi lên tới 1,2 nghìn tỉ USD nhưng lại thiếu trầm trọng các quy định về minh bạch, giám sát chi tiêu và chống tham nhũng⁷. Một điểm chung khác trong việc thông qua các dự luật như vậy là việc bỏ phiếu thường có xu hướng diễn ra dưới những áp lực như khi việc chi ngân sách đã chạm đến trần nợ hay nguy cơ đóng cửa chính phủ nếu không thông qua kịp thời. Kết quả là trong khi nhiều nghị sĩ thông qua luật khi không thực sự hiểu nó sẽ đem lại hậu quả gì thì cũng có nhiều nghị sĩ tìm cách cài cắm những lợi ích cá nhân thông qua các công ti sâu sau.

Trên thực tế, hiện tượng lãng phí ở Hoa Kỳ cũng luôn được đặt ra trong mối tương quan với những hành động gian lận (fraud) và lạm dụng quyền hạn (abuse). Một tài liệu của Văn phòng Tổng thanh tra Hoa Kỳ đã chỉ ra 6 biểu hiện lãng phí, 31 biểu hiện gian lận và 6 biểu hiện lạm dụng quyền hạn⁸. Mặc dù có thể có phạm vi pháp lí khác nhau nhưng lãng phí, gian lận và lạm dụng quyền có sự liên hệ chặt chẽ với nhau và đặc biệt đều gây ảnh hưởng tới ngân sách của đất nước. Vì vậy, trong thực tiễn hiện tượng lãng phí ở Hoa Kỳ cũng nằm ở hoạt động của các cơ quan quản lí nhà nước và liên quan chặt chẽ với hiện tượng tham nhũng. Chẳng hạn gần đây, qua việc thanh tra, kiểm toán đã phát hiện ra 79% số chuyên công tác bằng máy

bay của Ủy ban Điều tiết hạt nhân Hoa Kỳ sử dụng hạng vé thương gia hoặc vé hạng nhất không đúng quy định⁹. Bên cạnh đó, một thực trạng khác cũng được chỉ ra đó là việc Quốc hội “ép chi tiêu” khi một số nghị sĩ yêu cầu bổ sung những khoản mục chi vào đề xuất của các cơ quan quản lí nhà nước. Chẳng hạn như khi Bộ Quốc phòng đề xuất chi cho việc sửa chữa vũ khí, phương tiện thì một số nghị sĩ đã tìm cách đưa thêm những khoản chi không mong muốn như “Quỹ bảo tồn lịch sử”, “Kiểm soát thực vật thủy sinh”, “Phục hồi hệ sinh thái Nam Florida”¹⁰...

Hậu quả của tình trạng lãng phí diễn ra trong chi tiêu công ở Hoa Kỳ đó là hiện tượng thâm hụt ngân sách. Năm 2024, Viện Manhattan¹¹ đưa ra một bảng thống kê về vấn đề này với những hiện tượng đáng lo ngại như: 1) Thâm hụt ngân sách hàng năm sẽ đạt tới 4.000 tỉ USD trong vòng 10 năm tới; 2) Nợ công có thể đạt mức 362% GDP vào 30 năm sau; 3) Mỗi lần FED tăng lãi suất 1% sẽ khiến nợ công tăng thêm 45.000 tỉ USD.

Thực tế nhiều tổng thống Hoa Kỳ đã có nỗ lực trong việc kiểm soát chi tiêu và chống lãng phí. Chẳng hạn, năm 1982, Tổng thống Ronald Reagan đã cho thành lập Ủy ban Kiểm soát chi phí (PSSCC) do một doanh nhân là J. Peter Grace đứng đầu. Ủy ban này có nhiệm vụ phân tích, điều tra và tư vấn cho Tổng thống về hiện tượng lãng phí trong

⁷ <https://theconversation.com/1-2t-infrastructure-plan-offers-lucrative-target-for-fraud-171453>, truy cập 20/01/2025.

⁸ https://www.epaioig.gov/sites/default/files/document/2023-04/epaioig_20190717_fraudwasteandabuse-indicatorsandexamples.pdf, truy cập 20/01/2025.

⁹ e Inspector General’s (OIG) (2024), *Audit of the U.S. Nuclear Regulatory Commission’s Travel Charge Card Program*, OIG-NRC-25-A-01, tr. 17.

¹⁰ <https://www.mauldineconomics.com/frontlinethoughts/waste-fraud-and-abuse>, truy cập 20/01/2025.

¹¹ Brian Riedl (2024), *Spending, Taxes, and Deficits: A Book of Charts*, Manhattan Institute, tr. 7.

chính quyền liên bang. Các phân tích rút ra từ 45 báo cáo mà Ủy ban này đã đệ trình tổng thống cho thấy những điều tra viên (chủ yếu là doanh nhân) được trao tương đối nhiều quyền hạn trong việc phỏng vấn các công chức liên bang¹². Năm 1993, Tổng thống Bill Clinton đã triển khai Sáng kiến Đối tác quốc gia tái thiết chính phủ (NPR). Dự án này do Phó Tổng thống Al Gore chủ trì và sau khi tham vấn hầu hết các cơ quan liên bang, kết quả là gần 400 đề xuất về việc cắt giảm gần 24.000 công chức, tái cơ cấu lại 13 bộ với phương châm¹³: 1) đặt người dân lên hàng đầu; 2) cắt giảm thủ tục hành chính; 3) trao quyền cho công chức; 4) quay trở lại những nguyên tắc căn bản. Nhìn chung các nỗ lực nói trên đều đem tới tác động tích cực cho nền kinh tế Hoa Kỳ, đồng thời cải tổ mạnh mẽ phương thức hoạt động của các cơ quan quản lý nhà nước.

Trong giai đoạn tranh cử năm 2024 của Tổng thống Donald Trump, một trong những vấn đề trọng tâm được đưa ra đó là cải cách kinh tế, giảm thuế và giảm bớt lãng phí. Đây có thể được coi là một đường lối ngược lại với chính sách của Đảng dân chủ thi hành trong 4 năm nhiệm kỳ của Tổng thống Joe Biden. Cụ thể, trong khi ứng cử viên của Đảng dân chủ là bà Harris đề xuất nhiều khoản chi để hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ, trợ giúp nhà ở, nuôi dạy trẻ và chăm sóc sức khỏe thì ưu tiên của Donald Trump là cắt

giảm chi tiêu của Chính phủ, đồng thời với việc giảm thuế¹⁴. Như vậy, có thể thấy bối cảnh của việc đề ra và nhấn mạnh vào chính sách chống lãng phí của Tổng thống Donald Trump vừa là nhu cầu tất yếu của Hoa Kỳ, vừa là vấn đề có tính kế thừa lịch sử nhưng đồng thời chứa đựng cả yếu tố chính trị.

3. Một số nội dung trong chính sách chống lãng phí của Tổng thống Donald Trump

Đứng đầu quốc gia có mức chi tiêu ngân sách lớn nhất trên thế giới, ngay từ những ngày đầu nhậm chức, Tổng thống Donald Trump đã đưa ra nhiều chính sách nhằm cắt giảm chi tiêu và đi kèm với đó là tăng nguồn thu ngân sách. Các chính sách đó liên quan đến nhiều khía cạnh như thuế, đầu tư công, ngoại giao, chế độ công vụ và cải cách bộ máy. Để hình dung một cách tổng thể, trong phần này trước hết tác giả trình bày khái quát về các chính sách mang tính kinh tế, sau đó tập trung vào khía cạnh công vụ và bộ máy.

Đầu tiên, từ góc độ thuế, Tổng thống Donald Trump đã tái cơ cấu các sắc thuế được cho là gây thâm hụt nguồn thu của chính quyền liên bang. Trước hết, ông đã tuyên bố rút khỏi Thoả thuận Thuế tối thiểu toàn cầu dành cho doanh nghiệp¹⁵ nhằm mở đường cho việc giảm thuế đối với các doanh nghiệp Hoa Kỳ, từ đó nâng cao sức cạnh tranh của các doanh nghiệp này với thế giới, qua đó tăng cường nguồn thu ngân sách. Bên

¹² Goodsell, Charles (1984), “The Grace Commission: Seeking Efficiency for the Whole People?”, *Public Administration Review*, 44 (3), tr. 199.

¹³ Al Gore (1995), *National Performance Review: The Vision Takes Hold*, Government Publications Department, Print.

¹⁴ <https://edition.cnn.com/2024/09/05/politics/trump-economic-plans-musk-government-commission/index.html>, truy cập 20/01/2025.

¹⁵ PV (2025), *Mỹ rút khỏi thỏa thuận thuế tối thiểu toàn cầu*, <https://lsvn.vn/my-rut-khoi-thoa-thuan-thue-toi-thieu-toan-cau-a153102.html>, truy cập 28/01/2025.

cạnh đó, Tổng thống Donald Trump cũng có kế hoạch đánh thuế mạnh với các nước xuất khẩu nhiều vào thị trường Hoa Kỳ như: Mexico, Canada và Trung Quốc¹⁶. Điều này không chỉ có ý nghĩa trong việc cân bằng cán cân thương mại giữa Hoa Kỳ và các nước này mà còn chống thất thoát một lượng thuế lớn đóng vào ngân sách khi môi trường thuế quan song phương không đảm bảo công bằng.

Về mặt đối ngoại, Tổng thống Donald Trump đã ký quyết định rút Hoa Kỳ khỏi Hiệp định Paris về biến đổi khí hậu¹⁷ và chấm dứt tham gia Tổ chức Y tế thế giới¹⁸. Đầu tiên, quan điểm của ông đối với Hiệp định Paris là việc Hoa Kỳ chi tiền tài trợ để giúp các quốc gia đang phát triển áp dụng năng lượng sạch và ứng phó với biến đổi khí hậu là không hiệu quả và gây lãng phí lớn đối với ngân sách nước này. Tương tự như vậy, ông cũng cho rằng việc chi hàng trăm triệu đô la cho Tổ chức Y tế thế giới là lãng phí và thiếu công bằng khi các nước đông dân như Trung Quốc chỉ bỏ ra chi phí bằng 1/10 Hoa Kỳ.

Về chế độ công vụ, ngay ngày đầu tiên nhậm chức (ngày 20/01/2025), Tổng thống

Donald Trump đã ban hành lệnh¹⁹ yêu cầu tất cả công chức của chính phủ phải quay trở lại làm việc trực tiếp toàn thời gian thay vì làm việc trực tuyến như đã thực hiện trong giai đoạn đại dịch Covid-19 trước đây. Mặc dù cho phép công chức làm việc trực tuyến tại nhà có thể coi là một cách thức cắt giảm chi phí của nhà nước nhưng nhìn từ góc độ ngược lại, việc bắt buộc làm việc tại văn phòng sẽ giúp cơ quan nhà nước dễ dàng theo dõi, kiểm soát hiệu quả và năng suất làm việc của công chức; từ đó tránh hiện tượng đùn đẩy công việc gây lãng phí nguồn lực. Chính sách này của Tổng thống Donald Trump phản ánh rõ ràng quan điểm đó²⁰ và cũng phần nào cho thấy việc cho phép công chức làm việc trực tuyến đã gây ra những tác động tiêu cực nhất định, dẫn đến thất thoát nguồn lực. Thực tế, trong khoảng 3 triệu công chức liên bang, có khoảng 54% làm việc hoàn toàn trực tiếp, 10% làm việc hoàn toàn trực tuyến, với số công chức còn lại, họ được phép làm việc trực tuyến 20% thời gian²¹. Việc quy định toàn bộ công chức liên bang quay trở lại làm việc tại văn phòng mặc

¹⁶ Trần Phương (2025), *Ông Trump lên kế hoạch đánh thuế 10% hàng nhập khẩu Trung Quốc, không phải 60%*, <https://tuoitre.vn/ong-trump-len-ke-hoach-danh-thue-10-hang-nhap-khau-trung-quoc-khong-phai-60-20250122093436763.htm>, truy cập 28/01/2025.

¹⁷ Khoa Điềm (2025), *Hiệu thế nào việc Mỹ rút khỏi Hiệp định Paris về biến đổi khí hậu?* <https://plo.vn/hieu-the-nao-vec-my-rut-khoi-hiep-dinh-paris-ve-bien-doi-khi-hau-post831514.html>, truy cập 29/01/2025.

¹⁸ Thục Linh (2025), *Nguyên nhân Tổng thống Trump rút Mỹ khỏi WHO*, <https://vnexpress.net/nguyen-nhan-ong-trump-rut-my-khoi-who-4841439.html>, truy cập 29/01/2025.

¹⁹ Ngày 22/01/2025, Văn phòng Quản trị nhân sự Liên bang ban hành Thông báo (Memorandum) của Tổng thống Donald Trump về việc yêu cầu nhân sự quay trở lại làm việc trực tiếp, <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/return-to-in-person-work/>, truy cập 30/01/2025; <https://www.opm.gov/media/q0tbu2eq/guidance-on-presidential-memorandum-return-to-in-person-work.pdf>, truy cập 08/8/2025.

²⁰ <https://theconversation.com/trump-has-called-time-on-working-from-home-heres-why-the-world-shouldnt-mindlessly-follow-248036>, truy cập 30/01/2025.

²¹ <https://www.nbcwashington.com/news/local/faq-how-trumps-remote-work-order-affects-federal-employees/3821433/>, truy cập 30/01/2025.

dù có lí do là đảm bảo công việc được kiểm soát chặt chẽ hơn, hiệu quả hơn nhưng cũng có những tác động chính trị nhất định; đó là việc nhiều phụ nữ và những người không khá giả khó có thể tiếp tục công việc trong nhà nước và đây là lí do chính quyền đảng Dân chủ dưới thời cựu Tổng thống Joe Biden vẫn duy trì chế độ làm việc trực tiếp kết hợp trực tuyến dù đại dịch Covid-19 đã qua đi một thời gian dài. Bên cạnh chính sách trên, Tổng thống Donald Trump cũng tuyên bố áp dụng những tiêu chuẩn năng lực cao hơn với công chức liên bang và những ai chấp nhận nghỉ việc trước ngày 06/02/2025 sẽ được trợ cấp 8 tháng lương²².

Về việc tái cơ cấu hoạt động của bộ máy hành pháp trung ương, Tổng thống Donald Trump đã ban hành lệnh thành lập Ban Hiệu quả Chính phủ²³ với mục đích tối đa hoá hiệu quả và năng suất của Chính phủ. Lệnh này cho phép Ban Hiệu quả Chính phủ lập các đội gồm ít nhất 4 người (bao gồm cả chuyên gia về nhân sự, pháp lí, kĩ thuật ...) có nhiệm vụ làm việc với các cơ quan quản lí nhà nước cấp liên bang để phối hợp đánh giá về hiệu quả, năng suất làm việc, trong đó có nội dung về mức độ áp dụng hệ thống công nghệ thông tin của các cơ quan này. Trên cơ sở đó, Ban Hiệu quả Chính phủ sẽ cố vấn cho Tổng thống để trong vòng 18 tháng xây dựng xong

một chương trình tổng thể nhằm hiện đại hoá công nghệ và các phần mềm, ứng dụng của chính quyền liên bang nhằm tối đa hoá hiệu quả và năng suất. Điều này có thể dẫn tới việc bãi bỏ các quy định chưa phù hợp, cắt giảm các thủ tục hành chính và giảm bớt số lượng công chức làm việc trong bộ máy hành chính. Về mặt cơ cấu, Ban Hiệu quả Chính phủ là một phần thuộc Văn phòng Tổng thống với chức năng tư vấn chứ không phải là một cơ quan quản lí cấp liên bang.

4. Một số nhận xét, đánh giá

Nhìn chung các chính sách chống lãng phí của Tổng thống Donald Trump vẫn cần một thời gian triển khai để có thể nhận thấy rõ hiệu quả về mặt thực tiễn. Tuy nhiên, về khách quan, chúng ta có thể dự đoán và đánh giá được một số khía cạnh của các chính sách này, từ đó rút ra những kinh nghiệm cho Việt Nam. Cụ thể như sau:

Đầu tiên, cần phải thấy rằng các chính sách chống lãng phí của Tổng thống Donald Trump bên cạnh việc đáp ứng nhu cầu khách quan của việc nâng cao hiệu quả bộ máy thì cũng phục vụ những mục đích chính trị tương đối rõ nét. Điều này là dễ hiểu bởi trong một hệ thống lưỡng đảng như tại Hoa Kỳ, việc đạt được sự thống nhất trong bộ máy chính quyền là rất khó khăn. Đã có những tổng thống Hoa Kỳ tìm cách thu hút sự ủng hộ từ cả hai đảng bằng cách trung hoà lợi ích của cả hai bên nhưng thực tế gần đây, các tổng thống đều mang tư tưởng đảng phái rất rõ rệt²⁴. Đặc biệt dưới thời kì cầm quyền trước đây và giai đoạn tranh cử gần

²² <https://apnews.com/article/trump-buyouts-to-all-federal-employees-f67f5751a0fd5ad8471806a5a1067b5e>, truy cập 30/01/2025.

²³ Lệnh hành pháp (Executive Order) ngày 20/01/2025 về việc thành lập Ban Hiệu quả Chính phủ, <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/establishing-and-implementing-the-presidents-department-of-government-efficiency/>, truy cập 30/01/2025.

²⁴ Marjorie Randon Hershey (2020), *Chính trị đảng phái tại Hoa Kỳ*, Nxb. Thế giới, Hà Nội, tr. 483.

nhất của Tổng thống Donald Trump, những lợi ích mang tính đảng phái luôn được đề cao và thậm chí tạo nên chia rẽ lớn trong chính trường. Vì vậy, chúng ta có thể dễ dàng nhận ra những yếu tố lợi ích đảng phái ẩn đằng sau những chính sách chống lãng phí của ông. Chẳng hạn, việc giảm thuế song song với giảm trợ cấp, tuy một mặt có mục đích tiết kiệm chi và kích thích tăng trưởng nhưng mặt khác chính là nhằm bảo vệ lợi ích của khối cử tri Đảng Cộng hoà. Ví dụ, vào ngày 04/7/2025, Tổng thống Donald Trump ký ban hành Đạo luật “to và đẹp”²⁵. Nội dung chính sách của Đạo luật này chủ yếu là cắt giảm thuế, đặc biệt là cho các doanh nghiệp nhỏ, qua đó giảm gánh nặng cho giới chủ lao động, công nhân và nông dân²⁶. Đây cũng là nhóm cử tri mà Tổng thống Donald Trump đã dành được nhiều phiếu bầu nhất, so với các nhóm thu nhập khác, bởi họ được hưởng lợi trực tiếp từ chính sách giảm thuế này trong bối cảnh kinh tế ngày càng khó khăn khi phải cạnh tranh với hàng hoá nhập khẩu²⁷. Hay rõ ràng nhất là trong mặt đối ngoại, việc rút khỏi Tổ chức Y tế thế giới và Hiệp định Paris về biến đổi khí hậu cũng phản ánh rõ ràng quan điểm của khối cử tri Đảng Cộng hoà khi chỉ có 38% cử tri Đảng Cộng hoà cho rằng nước Mỹ được hưởng lợi từ Tổ chức Y tế thế giới (so với 80% của

Đảng Dân chủ)²⁸. Tương tự như vậy, cử tri Đảng Cộng hoà có xu hướng ít ủng hộ việc duy trì tham gia Hiệp định Paris hơn so với Đảng Dân chủ²⁹. Từ đó có thể thấy, bối cảnh chính trị của Hoa Kỳ tác động rất mạnh tới các chính sách chống lãng phí của Tổng thống Donald Trump, trong đó lợi ích đảng phái là một yếu tố ảnh hưởng.

Xét từ góc độ này và đối chiếu với Việt Nam, chúng ta ở trong một bối cảnh và môi trường chính trị hoàn toàn khác biệt. Ở Việt Nam, hệ thống một đảng lãnh đạo luôn hướng tới “ổn định chính trị để bảo vệ và xây dựng đất nước là ưu tiên hàng đầu”³⁰. Đảng Cộng sản Việt Nam đặc biệt coi trọng sự nhất trí, đồng thuận, không chỉ trong nội bộ Đảng mà còn trong quần chúng nhân dân. Trong một xã hội, trong một tổ chức không thể tránh khỏi những quan điểm, lợi ích khác nhau, thậm chí xung khắc nhau. Việc giải quyết những sự khác biệt đó cũng tùy thuộc vào thể chế chính trị của các nước. Ở Việt Nam, các ý kiến bất đồng được giải quyết bằng cách hoàn thiện và thống nhất dần dần. Chủ trương này được thể hiện như sau: *“Những vấn đề nào đã rõ, đã chín, được thực tiễn chứng minh là đúng, đồng thuận cao thì đưa vào văn bản, những vấn đề còn ý kiến khác nhau, chưa rõ, chưa chín thì tiếp*

²⁵ One Big Beautiful Bill Act, <https://www.congress.gov/bill/119th-congress/house-bill/1/text>, truy cập 10/8/2025.

²⁶ <https://www.whitehouse.gov/articles/2025/07/president-trumps-one-big-beautiful-bill-a-win-for-workers-farmers-and-americas-future/>, truy cập 10/8/2025.

²⁷ <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/deplorable-why-the-white-working-class-voted-for-trump-and-why-they-will-again/>, truy cập 10/8/2025.

²⁸ <https://www.thehindu.com/data/the-cause-and-effects-of-the-uss-withdrawal-from-who/article69179538.ece>, truy cập 10/8/2025.

²⁹ <https://globalaffairs.org/research/public-opinion-survey/despite-trump-withdrawal-americans-back-paris-climate-agreement>, truy cập 10/8/2025.

³⁰ Hoàng Ngọc Phương (2021), *Hệ thống chính trị một đảng nổi trội - Giá trị tham khảo cho Việt Nam*, Luận án tiến sĩ chính trị học, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, tr. 38.

tục nghiên cứu, thảo luận. Phương châm là hoàn thiện dần với tinh thần thực sự dân chủ, thực sự lắng nghe”³¹. Như vậy, ở Việt Nam không thể có những sự thay đổi chính sách quá đột ngột, thậm chí mang tính lợi ích một cách rõ ràng như các chính sách chống lãng phí của Tổng thống Donald Trump. Điều đó sẽ ảnh hưởng tới sự ổn định và đồng thuận về chính trị của Việt Nam. Chính tại Hoa Kỳ, nhiều chính sách của Tổng thống Donald Trump ngay sau khi đặt ra đã gặp sự phản ứng và thậm chí bị kiện ra toà. Vì vậy, bài học kinh nghiệm cần được rút ra sau khi xem xét kỹ đặc thù của cả Việt Nam và Hoa Kỳ đó là khi xây dựng và thực hiện các chính sách chống lãng phí, cần phải có sự xem xét, đánh giá cẩn thận về góc độ lợi ích để tránh việc các chính sách này có thể bị lợi dụng hoặc gây ra những bất đồng trong quan điểm, dẫn tới ảnh hưởng tiêu cực về mặt ổn định và đồng thuận chính trị. Chẳng hạn, ở Việt Nam, một vấn đề lãng phí liên quan đến tài sản công đã được lãnh đạo Đảng, Nhà nước chỉ ra là “cổ phần hoá, xử lý thoái vốn của các doanh nghiệp nhà nước”³². Đây là chủ trương đúng đắn nhưng trên thực tế khi triển khai thành các chính sách, quy định cụ thể thì vẫn có hiện tượng lợi ích nhóm tồn tại; thậm chí có cả trường hợp trực lợi bằng việc kéo dài thời gian thực hiện cổ phần hoá³³. Từ

ví dụ này có thể thấy việc triển khai các chính sách chống lãng phí dù ở Việt Nam hay Hoa Kỳ thì yếu tố lợi ích cũng khó có thể tránh khỏi, bởi chống lãng phí sẽ tác động trực tiếp tới nguồn thu, lợi ích của nhiều đối tượng khác nhau. Vấn đề là phải nhận diện được một cách chính xác đâu là những yếu tố lợi ích cục bộ trong chính sách và tìm ra phương pháp để loại bỏ nó. Cần ngăn chặn tiêu cực, tham nhũng, lợi ích nhóm phát sinh từ chính những chính sách chống lãng phí. Chỉ có như vậy, những chính sách này mới phát huy được đúng mục đích và sứ mệnh của nó một cách khách quan nhất, nhằm đảm bảo chung quyền lợi của nhà nước và người dân.

Về khía cạnh công vụ và tái cơ cấu bộ máy, những chính sách của Tổng thống Donald Trump cũng để lại những bài học rất đáng quan tâm. Đầu tiên, mục tiêu chính sách chống lãng phí trong chế độ công vụ và bộ máy nhà nước đó là phải kiểm soát được hiệu quả làm việc của cơ quan quản lý nhà nước và cá nhân công chức làm việc tại đó. Đây cũng là bài học kinh nghiệm quan trọng cho Việt Nam khi mà hiện nay chúng ta có một khối lượng biên chế công chức làm việc tương đối lớn. Vào đầu giai đoạn 2022-2026, biên chế cho các cơ quan trung ương cũng như địa phương tương đối lớn, cụ thể là 210.830 biên chế cho khối cơ quan quản lý nhà nước ở trung ương và 1.908.882 biên chế của chính quyền địa phương³⁴. Trong giai đoạn tới (2026 – 2031) tuy chưa có thống kê chính thức nhưng có thể thấy việc triển khai Nghị định 178/2024/NĐ-CP đã

³¹ Vương Trần (2020), *Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng chủ trì họp Tiểu ban Văn kiện Đại hội XIII của Đảng*, <https://laodong.vn/thoi-su/lang-nghe-y-kien-bo-sung-hoan-thien-du-thao-van-kien-dai-hoi-xiii-cua-dang-783165.ldo>, truy cập 30/01/2025.

³² Tô Lâm, tldd.

³³ Dương Xuân Thao (2017), “Một số vấn đề về thoái vốn và cổ phần hoá doanh nghiệp nhà nước”, *Tạp chí Tài chính*, tháng 4.

³⁴ Quyết định số 71-QĐ/TW ngày 18/7/2022 về tổng biên chế của hệ thống chính trị giai đoạn 2022 - 2026.

giúp giảm 94.000 biên chế³⁵. Phương thức kiểm soát và đánh giá hiệu quả làm việc của các cơ quan quản lý nhà nước và công chức Liên bang Hoa Kỳ theo chính sách của Tổng thống Donald Trump có một số điểm quan trọng: 1) Nhấn mạnh vào việc áp dụng công nghệ thông tin trong quản lý; 2) Đổi mới quy trình làm việc theo hướng tăng cường sử dụng công nghệ và giảm sự tham gia của con người; 3) Cơ quan có chức năng đánh giá, kiểm soát hiệu quả làm việc của Chính phủ có sự tham gia sâu của doanh nghiệp. Từ các khía cạnh trên, có thể thấy mục tiêu chủ yếu của đợt tái cơ cấu bộ máy hành chính lần này của Tổng thống Donald Trump là giảm bớt nhân sự bằng cách tái cơ cấu và số hoá nhiều hoạt động và dịch vụ của các cơ quan liên bang. Dự tính của ông và đội ngũ là cắt giảm được 10% số lượng công chức³⁶. Lộ trình của công cuộc này bắt đầu từ việc kêu gọi công chức tự nguyện nghỉ việc và sau đó là sẽ giao Ban Hiệu quả Chính phủ rà soát tổng thể hiệu quả làm việc của các cơ quan để đề trình một kế hoạch tái cơ cấu hoạt động và cắt giảm nhân sự vào 18 tháng sau. Đối chiếu với Việt Nam, chúng ta cũng đang tiến hành tinh giản bộ máy nhà nước với mục tiêu giảm tối thiểu 20% công chức, viên chức hưởng lương từ ngân sách nhà nước³⁷.

Tuy nhiên, về cách thức, chúng ta không có một cơ quan đánh giá riêng, độc lập như Ban Hiệu quả Chính phủ của Hoa Kỳ mà từng cơ quan, đơn vị, địa phương sẽ tự mình xây dựng và ban hành các tiêu chí cụ thể phù hợp với đặc điểm, tình hình và thực tiễn của bộ, ban, ngành và địa phương gắn với đánh giá cán bộ, công chức, viên chức; chỉ khi có vướng mắc, khó khăn mới thông tin tới Bộ Nội vụ (cơ thường trực của Ban Chỉ đạo của Chính phủ) để báo cáo cấp có thẩm quyền xem xét, quyết định. Về mặt thẩm quyền, cấp uỷ, chính quyền, người đứng đầu cơ quan, tổ chức, đơn vị sử dụng cán bộ, công chức, viên chức và người lao động thuộc phạm vi quản lý sẽ có quyền quyết định đối tượng phải nghỉ việc. Quy trình trên đặt ra một số vấn đề: khi các cơ quan tự xây dựng các tiêu chí và phương án sắp xếp bộ máy, nhân sự; tự quyết định đối tượng phải nghỉ việc liệu có đảm bảo sự thống nhất trong việc xây dựng tiêu chí và tính khách quan cũng như tính chuyên môn (về nhân sự) khi đưa ra phương án hay không. So sánh với Hoa Kỳ, việc Ban Hiệu quả Chính phủ sẽ làm việc và rà soát với từng cơ quan hành chính liên bang với tiêu chí duy nhất để đánh giá tính hiệu quả là về mức độ áp dụng công nghệ vào thủ tục hành chính là một cơ chế vừa hướng tới tính khách quan lại hướng tới sự chuyên nghiệp. Cụ thể, những nhóm do Ban Hiệu quả Chính phủ thành lập để làm việc với các cơ quan nhà nước sẽ

³⁵ PV (2025), *Đề nghị báo cáo kết quả thực hiện Nghị định 178/2024/NĐ-CP và Nghị định 67/2025/NĐ-CP*, <https://xaydungchinhhsach.chinhphu.vn/de-nghi-bao-cao-ket-qua-thuc-hien-nghi-dinh-178-2024-nd-cp-va-nghi-dinh-67-2025-nd-cp-119250905101950278.htm>, truy cập 30/01/2026.

³⁶ <https://news.sky.com/story/trump-offers-federal-employees-eight-months-pay-to-quit-13298714>, truy cập 31/01/2025.

³⁷ PV (2025), *Sắp xếp bộ máy: Giảm tối thiểu 20%*

công chức, viên chức hưởng lương từ ngân sách, <https://xaydungchinhhsach.chinhphu.vn/sap-xep-bo-may-giam-toi-thieu-20-cong-chuc-vien-chuc-huong-luong-tu-ngan-sach-de-tinh-giam-bien-che-119250105184606017.htm>, truy cập 31/01/2025.

bao gồm các chuyên gia về công nghệ, nhân sự và pháp lý; từ đó họ có thể hiểu sâu sắc về bộ máy và cách thức làm việc của các cơ quan hành chính liên bang và đưa ra nhiều nhận định, đánh giá, phương án từ góc nhìn khách quan. Đặc biệt, sự tham gia của các chuyên gia có xuất thân từ doanh nghiệp sẽ mang lại một góc nhìn mới, không chỉ về khía cạnh chuyên môn quản trị mà cả góc nhìn của người bị quản lí. Qua đó, họ có thể phản ánh và đánh giá một cách khách quan hơn, độc lập hơn về chất lượng làm việc của các cơ quan quản lí nhà nước với tiêu chí rõ ràng: khả năng áp dụng công nghệ để cắt giảm thủ tục hành chính. Trong khi đó ở Việt Nam, chúng ta chưa đặt ra một hệ tiêu chí rõ ràng mà chủ yếu việc tinh giản biên chế đến từ nhu cầu tái cơ cấu, sáp nhập các cơ quan, đơn vị. Thực tế, việc này trước mắt sẽ phát huy tác dụng chủ yếu từ khía cạnh giảm đầu mỗi, hiệu quả giảm khối lượng công việc, giảm thủ tục hành chính còn cần có thời gian để xem xét, đánh giá bởi nguy cơ “sắp xếp cơ học” đã được chỉ ra trong quá trình Việt Nam tiến hành tinh gọn bộ máy khi số lượng đầu mỗi, cơ quan, đơn vị giảm đi nhưng công việc không giảm mà chỉ đơn giản là chuyển từ cơ quan này sang cơ quan khác. Mặc dù việc áp dụng một mô hình hoàn toàn giống như Ban Hiệu quả Chính phủ ở Hoa Kỳ vào Việt Nam là bất khả thi do sự khác biệt về thể chế; tuy nhiên bài học có thể rút ra là công cuộc tinh gọn bộ máy cần có định hướng rõ ràng để đánh giá tính hiệu quả và cần tăng cường sự tham gia của người dân, xã hội và doanh nghiệp để các tiêu chí tinh gọn bộ máy ngày càng khách quan, đúng đắn hơn.

Kết luận

Chống lãng phí ở Hoa Kỳ là tổng thể các chính sách liên quan đến tăng nguồn thu, cắt giảm chi phí của chính quyền, đặc biệt là liên quan tới chi tiêu dành cho bộ máy. Ở Việt Nam, trong quá trình chuyển đổi của nền kinh tế gắn với công cuộc Đổi mới, chúng ta đã và đang thực hiện nhiều chính sách chống lãng phí mà cao điểm gần đây là cắt giảm chi tiêu cho bộ máy thông qua tinh gọn, sáp nhập các cơ quan, đơn vị. Bài học rút ra từ thực tiễn của Hoa Kỳ trong giai đoạn lãnh đạo mới của Tổng thống Donald Trump đó là phải tiến hành các giải pháp một cách hài hoà, tránh gây xung đột, mâu thuẫn về lợi ích giữa các nhóm xã hội; đồng thời phải có một lộ trình, phương pháp rõ ràng cũng như cần có sự tham gia sâu rộng hơn từ phía người dân, doanh nghiệp và xã hội./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Dương Xuân Thao (2017), “Một số vấn đề về thoái vốn và cổ phần hoá doanh nghiệp nhà nước”, *Tạp chí Tài chính*, tháng 4.
2. Hoàng Ngọc Phương (2021), *Hệ thống chính trị một đảng nổi trội - Giá trị tham khảo cho Việt Nam*, Luận án tiến sĩ Chính trị học, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh.
3. Marjorie Randon Hershey (2020), *Chính trị đảng phái tại Hoa Kỳ*, Nxb. Thế giới, Hà Nội.
4. Brian Riedl (2024), *Spending, Taxes, and Deficits: A Book of Charts*, Manhattan Institute.
5. Goodsell, Charles (1984), “The Grace Commission: Seeking Efficiency for the Whole People?”, *Public Administration Review*, 44 (3).